

NORGES HØYESTERETT

Den 10. oktober 2013 avsa Høyesterett dom i

HR-2013-02121-A, (sak nr. 2012/1896), straffesak, anke over dom,

A (advokat Anders Brosveet)
(advokat John Christian Elden)

B (advokat Nicolai V. Skjerdal)

mot

Den offentlige påtalemyndighet (førstestatsadvokat Anna Haugmoen Mo – til prøve)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Endresen**: Saken gjelder anke over lovanvendelsen, saksbehandlingen, straffutmåling og inndragning etter domfellelse for økonomisk kriminalitet – hovedsakelig grove bedragerier og grov utroskap
- (2) De tiltalte A og B har begge sin yrkesmessige bakgrunn innen rederinæringen.
- (3) I 1995 solgte A seg ut av et tidligere engasjement og fikk ved dette et kapitalgrunnlag for sin senere virksomhet. A overførte det vesentligste av de 72 millioner han mottok til to familiestiftelser registrert i Liechtenstein. Midlene ble deretter overført til stiftelser på De nederlandske antiller. En vesentlig del av virksomheten ble eiet gjennom selskaper opprettet av stiftelsene. Utenfor stiftelsesstrukturen var det sentrale selskapet Tordenskjold ASA (TASA), som ble stiftet i 1996 og børsnotert året etter.
- (4) AS DS Tordenskjold, som var en del av stiftelsesstrukturen, var største aksjonær i TASA. Et annet selskap eiet av stiftelsene, Tordenskjold Rederi AS, var daglig leder for TASA. Det var også et stort antall transaksjoner mellom selskaper i de to strukturene.

- (5) A var styreformann i TASA, og lagmannsretten har funnet det treffende å karakterisere hans rolle som arbeidende styreformann. Han er også blitt ansett som den reelle leder av selskapene i stiftelsesstrukturen. Lagmannsretten har funnet bevist at A i stor grad bidro til at gevinster og likviditet ble flyttet mellom selskapene slik han fant det mest fornuftig, og jeg legger det til grunn.
- (6) B hadde flere års erfaring fra shippingvirksomhet da han i 1995 begynte å arbeide for A og hans selskaper. Han var ansatt i Tordenskjold Rederi AS, og fungerte, som en del av managementavtalen, som befraktningsjef for TASA. B hadde en rekke styreverv både i TASAs datterselskaper og i selskaper i stiftelsesstrukturen. Fra 2002 til konkursen i 2003 var han også styremedlem i TASA. B hadde dessuten eierinteresser i Tordenskjold Rederi AS.
- (7) I 1992 opprettet B en trust på Guernsey. Begunstigede var B selv, hans barn og FNs barnefond.
- (8) Transport av sement ble etter hvert et viktig forretningsområde. For denne virksomheten ble Cem Bulk Carriers AS etablert som morselskap. Skipene ble eiet gjennom datterselskaper, ett for hvert skip. I 1997 ble disse selskapene overført fra stiftelsesstrukturen til TASA-konsernet.
- (9) I 1997 ble transport av papir startet som et eget virksomhetsområde. I denne forbindelse ble kommandittselskapet Paper Sea KS etablert som eierselskap for de to skip som ble ervervet. I selskapet deltok eksterne investorer, som tegnet seg på grunnlag av et utarbeidet prospekt. Også denne virksomheten ble etter hvert overført fra stiftelsesstrukturen til TASA-konsernet, men dette er uten relevans for de spørsmål saken gjelder.
- (10) Straffesaken gjelder i det alt vesentligste forhold som har tilknytning til disse to virksomhetsområdene, og jeg kommer ved behandlingen av hvert av de forhold som utgjør ankesaken for Høyesterett, tilbake til en mer detaljert gjennomgang av hva lagmannsretten har funnet bevist.
- (11) Konkurs ble åpnet for TASA 1. september 2003, og det ble etter hvert åpnet konkurs for en rekke selskaper i konsernet samt for selskaper i stiftelsesstrukturen. Ved behandlingen av konkursboene ble det avdekket forhold som førte til anmeldelser av mulige straffbare forhold.
- (12) A, B og C, som var daglig leder for Tordenskjold Rederi AS, ble siktet den 9. mai 2005, og tiltalebeslutninger ble uttatt i 2007. Tiltalebeslutningene for A og B gjelder i det vesentligste de samme forhold, og de er bygget opp på samme måte med parallelle tiltaleposter. Jeg finner det da tilstrekkelig å gjengi fra tiltalebeslutningen mot A. Tiltalebeslutningene er omfattende, og omfatter også forhold som begge de tiltalte er frifunnet for, og et forhold der domfellelse ble opphevet i lagmannsretten.
- (13) Jeg gjengir bare de gjenstående tiltaleposter:

"1 **Straffeloven § 275 jf § 276**
for i hensikt å skaffe seg eller andre en uberettiget vinning eller å skade,
forsømmer en annens anliggender som han styrer eller har tilsyn med, eller

handler mot den annens tarv eller å ha medvirket til dette, i det forholdet anses for grovt særlig på grunn av beløpets størrelse.

Grunnlag er følgende forhold eller medvirkning til disse:

- a) I egenskap av styreleder i Paper Sea KS besørget han høsten 1997 at selskapet kjøpte skipet Tasman Enterprise (senere Forest Enterprise) av Transportes Maritimos Centro Americanos S.A. (Tramarco Line S.A.), Panama, for USD 2.700.000. Tramarco Line S.A. hadde kort tid forut kjøpt skipet for USD 1.800.000 av Tasman Pulp and Paper Company Ltd, New Zealand. Av differansen på USD 900.000 disponerte han og/eller B i henhold til avtalte over minst USD 400.000 som gikk til formål som var Paper Sea KS uvedkommende.
- b) ...
- c) I egenskap av reell leder i Cem Jin AS besørget han i januar/februar 2003 at selskapet kjøpte skipet Kurohime Maru (senere Cem Jin) av Arabian Cement Transportation Ltd, British West Indies, for USD 4.500.000. Arabian Cement Transportation Ltd, som var kontrollert av ham og/eller B, hadde kjøpt skipet i juli 2002 av Seiho Kaiun Co Ltd, Japan, for USD 2.075.000. Ved å kjøpe skipet via Arabian Cement Transportation Ltd ble Cem Jin AS påført en ekstra kostnad på USD 2.425.000 som gikk til formål som var selskapet uvedkommende.
- d) I egenskap av styreleder i Cem Bulk Carriers AS besørget han juni 2001 at selskapet inngikk avtale med DnB Finans AS (senere DnB NOR Finans AS) om leasing av Kovako 130 Ship Unloader sementpumpe. Banken hadde kjøpt pumpen av Celtic Shipping Ltd, British West Indies, for Euro 580.000. Celtic Shipping Ltd, som var kontrollert av ham og/eller B, hadde kort tid forut kjøpt pumpen av Noel O'Brien Cement for Euro 135.000. Ved å selge pumpen til banken via Celtic Shipping Ltd påførte han Cem Bulk Carriers AS ekstra leasingleie på til sammen NOK 4.694.424.
- e) ...
- f) I egenskap av styremedlem og fra 21. februar 2001 styreleder i Cem Bulk Carriers AS og reell leder i selskapets datterselskaper, besørget han at det i perioden 1999-203 ble overført til sammen USD 594.317 fra selskapene til Cementos Chartering Ltd, International Cement Ltd og Nanggada Musantara Shipping SA, selskaper kontrollert av ham og/eller B.

Overføringene var fra følgende selskaper:

Caribe Cement KS	USD 156.939
Cem Bulk Carriers AS	USD 44.526
Cem Bulk Shipping AS	USD 16.910
Cem Europe AS	USD 37.186
Cem Madeira AS	USD 10.043
Finse Cement AS	USD 5.486
Fulton Bulk AS	USD 2.754
Kianda Shipping AS	USD 5.931
Pico Cement AS	USD 11.449
Portland Ships KS	USD 136.654
Skaw Cement AS	USD 12.381
Utsira Cement AS (gml)	USD 55.378
Utsira Cement AS (ny)	USD 28.680
Til sammen	USD 594.317

Cem Bulk Carriers AS eller dets datterselskaper mottok ingen motytelse for dette.

- 2 **Straffeloven § 270 første og tredje ledd jf § 271**
for i hensikt å skaffe seg eller andre en uberettiget vinning å ha fremkalt, styrket eller utnyttet en villfarelse rettstridig ved å ha forledet noen til en handling som voldt tap eller fare for tap for ham eller den han handlet for, eller å ha medvirket til dette, i det forholdet anses for grovt særlig på grunn av beløpets størrelse.

Grunnlag er følgende forhold eller medvirkning til disse:

- a) ...
- b) **I egenskap av reell leder i Fast Cement AS forledet han februar/mars 2000 Fokus Bank ASA til å låne selskapet USD 3.000.000 til kjøp av skipet Oyo Maru (senere Cem Fast) for USD 5.000.000 blant annet ved at han unnlot å opplyse at selger av skipet, Sawathi Cement Inc, var kontrollert av ham og/eller B, at Sawathi Cement Inc i september/oktober 1999 hadde kjøpt skipet for USD 1.750.000, at differansen helt eller delvis skulle gå til formål som var Fast Cement AS uvedkommende, og ved at han gav uriktige opplysninger om Sawathi Cement Incs virksomhet, slik at det oppstod tap eller fare for tap for banken.**
- c) **I egenskap av reell leder i Cem Jin AS forledet han i desember 2002 – februar 2003 Fokus Bank ASA til å låne selskapet USD 4.500.000 til kjøp av skipet Kurohime Maru (senere Cem Jin) for USD 4.500.000 blant annet ved at han unnlot å opplyse at selger av skipet, Arabian Cement Transportation Ltd, var kontrollert av ham og/eller B, at Arabian Cement Transportation Ltd i juli 2002 hadde kjøpt skipet for USD 2.075.000 og at differansen helt eller delvis skulle gå til formål som var Cem Jin AS uvedkommende, slik at det oppstod tap eller fare for tap for banken.**
- d) **I egenskap av styreleder i Cem Bulk Carriers AS forledet han i juni/juli 2001 DnB Finans AS (senere DnB NOR Finans AS) til å kjøpe en Kovako 130 Ship Unloader sementpumpe for Euro 580.000 blant annet ved at han unnlot å opplyse at selger av pumpen, Celtic Shipping Ltd, var kontrollert av ham og/eller B, at Celtic Shipping Ltd kort tid forut hadde kjøpt pumpen for Euro 135.000 og at differansen helt eller delvis skulle gå til formål som var Cem Bulk Carriers AS uvedkommende, og ved at han gav uriktige og/eller mangelfulle opplysninger om pumpens tilstand, slik at det oppstod tap eller fare for tap for banken.**

- 3 **Straffeloven § 270 første og tredje ledd jf § 271, jf § 49**
for i hensikt å skaffe seg eller andre en uberettiget vinning ved å fremkalle, styrke eller utnytte en villfarelse, rettstridig å ha forsøkt å forlede noen til en handling som voldt tap eller fare for tap for ham eller den han handlet for, eller å ha medvirket til dette, i det forholdet anses for grovt særlig på grunn av beløpets størrelse.

Grunnlag er følgende forhold eller medvirkning til disse:

- a) ...
- b) **I mai 2004 forsøkte han å forlede Kristian Gerhard Jebsen Skibsrederi AS til å innfri et uriktig arrestkrav på USD 2.100.000 blant annet ved at han besørget at det ble fremmet en begjæring om arrest i skipet Cem Feeder med grunnlag i et fiktivt erstatningskrav, slik at det oppstod fare for tap for Kristian Gerhard Jebsen Skibsrederi AS.**
- 4 **Straffeloven § 278 annet ledd jf første ledd annet punktum jf tredje ledd**
for å ha påført eller utsatt noen for tap ved rettsstridig å ha forføyret over en fordring eller en gjenstand som han eier eller besitter og som en annen har

pant eller annen sikkerhet i, eller å ha medvirket til dette, i det det anses å foreligge særdeles skjerpene omstendigheter særlig på grunn av beløpets størrelse.

Grunnlag er følgende forhold eller medvirkning til disse:

- a) I egenskap av styreleder i Cem Europe AS besørget han at det høsten 2003 ble gitt betalingsoppfordring til Naftotrade Shipping and Commercial SA om innbetaling til Tordenskjold Rederi AS' bankkonto i Handelsbanken med USD 54.308,39. Han gjorde dette til tross for at Cem Europe AS' fordringer var pantsatt til fordel for Finansbanken ASA (senere Storebrand Bank ASA) og alle innbetalinger skulle skje til selskapets konto i Finansbanken ASA. Han påførte eller utsatte ved dette banken for tap.
 - b) I egenskap av styreleder i Cem Europe AS besørget han at det høsten 2003 ble gitt betalingsoppfordring til Semen Cibinong om innbetaling til Cem Bulk Carriers AS' bankkonto i Handelsbanken med USD 66.486,22. Han gjorde dette til tross for at Cem Europe AS' fordringer var pantsatt til fordel for Finansbanken ASA (senere Storebrand Bank ASA) og alle innbetalinger skulle skje til selskapets konto i Finansbanken ASA. Han påførte eller utsatte ved dette banken for tap.
- 5 ...
- 6 Regnskapsloven (1998) § 8-5
for under særlig skjerpene omstendigheter forsettlig eller uaktsomt vesentlig å ha overtrådt denne lov eller forskrift gitt i medhold av loven.

jf regnskapsloven (1998) § 9-2 (§ 10-2 etter 07.06.02)

Regnskapspliktige kan velge å benytte reglene om registrering og dokumentasjon av regnskapsopplysninger (bokføring) i lov av 13. mai 1977 nr. 35 med forskrifter i stedet for reglene i lovens kapittel.

jf regnskapsloven (1977) § 11

Regnskapsbøker med tilhørende bilag, herunder lister og oppstillinger som nevnt i § 10 annet og tredje ledd, skal oppbevares ordnet her i landet i minst 10 år etter utløpet av vedkommende regnskapsår. Mottatte brev, gjenparter av avsendte brev og andre dokumenter som kan legitimere bokføringen, skal oppbevares ordnet her i landet i minst 10 år etter utløpet av det regnskapsår da det forretningstilfelle som dokumentet gjelder, var endelig avsluttet.

jf forskrift av 6. mai 1999 om regnskapssystem, registrering, dokumentasjon og oppbevaring av regnskapsopplysninger § 6-3 første ledd

Regnskapspliktige som fører regnskap i utlandet skal overføre regnskapsmateriale til oppbevaring i Norge innen en måned etter fastsetting av årsregnskapet og senest før 1. august i året etter regnskapsåret.

jf regnskapsloven (1998) § 3-3 femte og sjette ledd

I årsberetningen skal det gis en utfyllende redegjørelse for årsregnskapet dersom en slik redegjørelse er av betydning for å bedømme stilling og resultat. Hvis det hefter vesentlig usikkerhet ved årsregnskapet, skal det også redegjøres for dette. Det samme gjelder ekstraordinære forhold som har påvirket årsregnskapet. Dersom det etter regnskapsårets slutt har inntruffet forhold av vesentlig betydning for stilling og resultat, skal det opplyses om dette.

Det skal gis en redegjørelse i årsberetningen som gir grunnlag for å vurdere den regnskapspliktiges framtidige utvikling.

jf regnskapsloven (1998) § 5-3

Anleggsmidler skal vurderes til anskaffelseskost.

Anleggsmidler som har begrenset økonomisk levetid, skal avskrives etter en fornuftig avskrivningsplan.

Anleggsmidler skal nedskrives til virkelig verdi ved verdifall som forventes ikke å være forbigående. Nedskrivningen skal reverseres i den utstrekning grunnlaget for nedskrivningen ikke lenger er til stede.

Grunnlag er følgende forhold eller medvirkning til disse:

- a) I årsregnskapet for 2001 for Paper Sea AS, hvor han var reell leder, ble selskapets skip Forest Star oppført med en bokført verdi på kr 15.019.334 til tross for at skipet i 2001 var solgt og salgssum og forsikringsoppgjør til sammen utgjorde et langt lavere beløp. Det ble heller ikke resultatført tap ved avgang av skipet. I selskapets årsberetning ble det opplyst at selskapet eide skipene Forest Enterprise og Forest Star, til tross for at Forest Star var solgt og uten at det ble opplyst at Forest Enterprise hadde havarert.
- b) I konsernregnskapet for 2001 for Tordenskjold ASA, hvor han var styreleder, ble det lagt til grunn en bokført verdi for datterselskapet Paper Sea As' skip Forest Star på kr 15.019.334 til tross for at skipet i 2001 var solgt og salgssum og forsikringsoppgjør til sammen utgjorde et langt lavere beløp. Det ble heller ikke resultatført tap ved avgang av skipet. I konsernets årsberetning ble det opplyst at konsernet blant annet eide skipene Forest Star og Forest Enterprise, til tross for at Forest Star var solgt og uten at det ble opplyst at Forest Enterprise hadde havarert.
- c) ...
- d) I egenskap av styreleder i Storesund Rederi AS unnlot han å sørge for at selskapets bilag for andre halvår 2002 etter utløp av fastsatt frist for oppbevaring i utlandet ble oppbevart i Norge. Bilagene ble oppbevart i Polen.
- 7 ...

Subsidiært:

- 7 Straffeloven § 317 første ledd jf tredje ledd for å ha mottatt eller skaffet seg eller andre del i utbytte av en straffbar handling eller for å ha yttet bistand til å sikre slikt utbytte for en annen. Forholdet anses for grovt særlig på grunn av beløpets størrelse.

Grunnlag er følgende forhold eller medvirkning til disse:

- a I perioden 2000-2003 bistod han til å sikre utbytte fra skattesvik ved at han besørget at E fikk utbetalt kontant minst kr 167.936,- i London, England. Pengene var betaling for arbeid som E hadde utført for Tordenskjold Rederi AS (senere Cem Bulk Management AS) /Eurofleet Management AS. E unnlot å opplyse om inntektene i sin selvangivelse, noe som medførte for lav ilignet skatt.
- b I perioden 2001-2004 bistod han til å sikre utbytte fra skattesvik ved at han besørget at F fikk utbetalt kontant minst kr 432.333,- i London, England. Pengene var betaling for arbeid som F hadde utført for Tordenskjold Rederi AS (senere Cem Bulk Management AS). F unnlot å opplyse om inntektene i sin selvangivelse, noe som medførte for lav ilignet skatt.
- 8 Straffeloven § 275 jf § 276 for i hensikt å skaffe seg eller andre en uberettiget vinning eller å skade, forsømmer en annens anliggender som han styrer eller har tilsyn med, eller

handler mot den annens tarv eller å ha medvirket til dette, i det forholdet anses for grovt særlig på grunn av beløpets størrelse og fordi handlingen er forøvet ved brudd på den særlige tillit som fulgte med hans stilling.

Grunnlaget er følgende forhold eller medvirkning til dette:

G var i 1999 ansatt som assisterende banksjef i Finansbanken ASA, Bergen (senere Storebrand Bank ASA). I denne egenskap hadde han oppgaver som innebar ivaretagelse av Finansbanken ASA interesser i forhold til selskaper som A var formell og/eller reell leder av og som var kunder av banken. G handlet i strid med Finansbanken ASAs interesser ved at han den 26. januar 1999, i London, England, mottok GBP 12 718,21 (tilsvarende NOK 150 000,00) fra A og/eller selskaper kontrollert av ham. Ytelsen ble holdt skjult for Finansbanken ASA. Handlingen representerte tillitsbrudd i forhold til Finansbanken ASA, og utsatte banken for fare for tap og/eller fare for tap av omdømme."

(14) Straffesak mot de tre ble innledet for Oslo tingrett i september 2008. For A ble saken senere utsatt på grunn av sykdom, men saken fortsatte for de to andre tiltalte. Oslo tingrett avsa den 20. mars 2009 dom som for B hadde slik domsslutning:

- "1. B, født 05.11.56, dømmes for overtredelse av straffeloven § 275 jf. § 276, straffeloven § 270 først og tredje ledd jf. § 271, straffeloven § 270 første og tredje ledd jf. § 271 jf. § 49, straffeloven § 278 annet ledd jf. første ledd annet punktum jf. tredje ledd, straffeloven § 278 annet ledd jf. første ledd annet punktum jf. tredje ledd jf. § 49, regnskapsloven (1998) § 8-5 jf. regnskapsloven (1977), jf. forskrift av 6. mai 1999, jf. regnskapsloven (1998) § 3-3, jf. regnskapsloven (1998) § 5-3, alt sammenholdt med straffeloven § 62 første ledd til fengsel i 5 – fem – år og 6 – seks – måneder. Til fradrag i straffen kommer 27 – tjuesyv – dager for utholdt frihetsberøvelse.
2. B dømmes til å betale erstatning til DnB NOR Finans AS med kr 3.803.142 – kronertremillioneråttehundreogtretusenethundreogførtito – innen 2 – to – uker fra dommens forkynnelse.
3. B dømmes til å betale erstatning til Storebrand Bank ASA med USD 120.794 – US dollar ethundreogtjuetusensjuhundreogtittifire – innen 2 – to – uker fra dommens forkynnelse.
4. I medhold av straffeloven § 34 dømmes B til å tåle inndragning av USD 1.199.103 av innstående beløp på Investec Trust Guernsey Ltd 203006 Capital Account 2029-56170154, Norwegian Krone Investec Trust Guernsey Ltd 203006 Capital Account 2029-56170154 U.S. Dollar Tita Shipping Limited Cash, 2029-56173924, U.S. Dollar.
5. I medhold av straffeloven § 34 a dømmes B til å tåle inndragning av resterende innstående beløp, jf. punkt 4, herunder renter påløpt fra beslagstidspunktet frem til dommens fullbyrdelse på Investec Trust Guernsey Ltd 203006 Capital Account 2029-56170154, Norwegian Krone Investec Trust Guernsey Ltd 203006 Capital Account 2029-56170154, U.S. Dollar Tita Shipping Limited Cash, 2029-56173924, U.S. Dollar, med unntak for et beløp tilsvarende NOK 300.000."

(15) Dom i sak mot A, med nye dommere, ble avsagt av Oslo tingrett den 29. januar 2010 med slik domsslutning:

- "1. A, født 02.01.60 dømmes i samsvar med tiltalen postene I f, II b, II d, IV a, IV b, VI b, VI d, VII a, VII b og VIII for overtredelse av strl. § 275 jfr. § 276, strl. § 270 jfr. § 271, strl. § 278, regnskapsloven (1998) § 8-5 jfr. regnskapsloven (1977) jfr. forskrift av 6. mai 1999 jfr. regnskapsloven (1998) § 3-3 jfr.

regnskapsloven (1998) § 5-2 og ligningsloven § 12-1 nr. 1 a jfr. nr. 2 jfr. strl. § 62 første ledd og 63 annet ledd til en straff av fengsel i 1 – ett – år og 9 – ni – måneder. Til fradrag i straffen går 14 – fjorten – dager utholdt frihetsberøvelse.

2. A frifinnes for tiltalen postene I a, I b, I c, I d, I e, II a, II c, III a, III b, V, VI a og VI c
3. Erstatningskrav til DNB NorFinans AS pådømmes ikke
4. A dømmes til å betale erstatning til Storebrand Bank ASA med USD 120.794 USDetthundreogtyvetusensyhundreognittifire00/100 innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av denne dom.
5. Inndragningskrav mot A tas ikke til følge."

(16) På grunnlag av anke fra Økokrim over dommen mot A og anker fra A og B, ble det en tilnærmet full ny og samlet behandling av straffesaken mot de to i lagmannsretten. Borgarting lagmannsrett avsa den 9. mai 2012 dom med slik slutning:

- "1. A, født 2. januar 1960, dømmes for:
4 – fire – overtredelser av straffeloven § 276, jf. § 275, tiltalen post 1 a, 1 c, 1 d og 8, 3 – tre – overtredelser av straffeloven § 271, jf. § 270, tiltalen post 2 b, 2 c og 2 d, 1 – en – overtredelse av straffeloven § 271, jf. § 270, jf. § 49, tiltalen post 3 b, 2 – to – overtredelser av straffeloven § 278, tiltalen post 4 a og 4 b og de forhold som er rettskraftig avgjort ved Oslo tingretts dom av 29. januar 2010, alt sammenholdt med straffeloven § 62, til en straff av fengsel i 5 – fem – år, hvorav 2 – to – år og 6 – seks – måneder gjøres betinget med en prøvetid på 2 – to – år, jf. straffeloven §§ 52–54. Til fradrag i straffen kommer 14 – fjorten – dager for utholdt frihetsberøvelse.
2. A frifinnes for tiltalen postene 1 b, 2 a, 3 a og 6 c.
3. Oslo tingretts dom av 29. januar 2010 vedrørende tiltalen post 1 f oppheves og hjemvises til ny behandling.
4. A dømmes til å betale erstatning til Storebrand Bank ASA med 120 794 – etthundreogtjuetusensjuhundreognittifire – USD.
5. I medhold av straffeloven § 34 kan følgende inndras hos A ved verdiinndragning:
 - 1 322 577 – enmilliontrehundreogtjuetotusenfemhundreogsyttisju – USD – og
 - 442 250 – firehundreogførtitotusentohundreogfemti – EUR – og ved gjenstandsinndragning:
 - 1 354 090 – enmilliontrehundreogfemtifiretusenognitti – USD – samt renter på dette opptjent på konto i bank Julius Bär.
6. B, født 5. november 1956, dømmes for:
4 – fire – overtredelser av straffeloven § 276, jf. § 275, tiltalen post 1 a, 1 c, 1 d og 1 f,
3 – tre – overtredelser av straffeloven § 271, jf. § 270, tiltalen post 2 b, 2 c og 2 d,
1 – en – overtredelse av straffeloven § 271, jf. § 270, jf. § 49, tiltalen post 3 b og 1 – en – overtredelse av regnskapsloven (1998) § 8-5, jf. regnskapsloven (1998) § 9-2, jf. regnskapsloven (1977) § 11, jf. forskrift av 6. mai 1999 § 6-3 første ledd, jf. regnskapsloven (1998) § 3-3 femte og sjette ledd, jf.

regnskapsloven (1998) § 5-3, tiltalen post 6 a, alt sammenholdt med straffeloven § 62 til en straff av fengsel i 4 – fire – år, hvorav 2 – to – år gjøres betinget med en prøvetid på 2 – to – år, jf. straffeloven §§ 52– 54. Til fradrag i straffen kommer 27 – tjuesju – dager for utholdt frihetsberøvelse.

7. **B frifinnes for tiltalen postene 1 b, 1 e, 2 a, 3 a, 4 a, 4 b, 5 og 6 b.**
 8. **B dømmes til å betale erstatning til DnB NOR Finans AS med 2 499 014 – tomillionerfirehundreogtrettifjorten – NOK.**
 9. **B frifinnes for erstatningskravet fra Storebrand Bank ASA.**
 10. **I medhold av straffeloven § 34 dømmes B til å tåle inndragning av 422 036 – firehundreogtjue tusenogtrettiseks – USD.**
 11. **I medhold av straffeloven § 34a dømmes B til å tåle inndragning av innstående på følgende tre konti i Royal Bank of Scotland International Ltd., Guernsey Branch:**
 - **2029-56173924 Tita Shipping Limited Cash, USD,**
 - **2029-56170154 Investec Trust Guernsey Ltd, NOK og**
 - **2029-56170154 Investec Trust Guernsey Ltd, USD med fradrag av 1 460 151 – enmillionfirehundreogsekstiusenettusenthundreogfemtien – NOK."**
- (17) Begge de tiltalte har anket lagmannsrettens dom til Høyesterett. Ankene gjelder lovanvendelsen, saksbehandlingen og straffutmålingen. Dommen er dessuten anket av begge for den fastsatte inndragning.
- (18) Ved Høyesteretts beslutninger 5. mars 2013 og 28. juni 2013 ble ankene fra A og B over lovanvendelsen og/eller saksbehandlingen tillatt fremmet for tre tiltaleposter om grov utroskap, ett tilfelle av bedrageri og ett tilfelle av forsøk på bedrageri. Ankene over straffutmålingen og inndragningen ble også tillatt fremmet. For øvrig ble ankene ikke tillatt fremmet. For begge de tiltalte bestemte ankeutvalget at ankeprøvingen for Høyesterett skal skje på det grunnlag lagmannsretten har funnet bevist, med unntak for spørsmålet om hvilket tap som er påført Fokus Bank som långiver til to prosjekter.
- (19) Forut for hovedforhandlingen begjærte A saken omberammet da han på grunn av sykdom var forhindret fra å være til stede. Saksforberedende dommer påpekte at saken var blitt gammel, og at det ikke ville være mulig å innpasse en ny berømmelse med det første, og fant ikke å kunne etterkomme begjæringen. En begjæring om utsettelse ble igjen fremsatt for Høyesterett ved forhandlingenes åpning. Høyesterett besluttet ikke å ta anmodningen til følge.
- (20) De tiltaltes anførsler vil i noen utstrekning bli referert ved gjennomgåelse av det enkelte forhold, men jeg finner det hensiktsmessig innledningsvis å behandle samlet de tiltaltes syn på hva som er en riktig forståelse av utroskapsbestemmelsen i strl. § 275.
- (21) De tiltalte har her gjort gjeldende at straffebestemmelsen ikke selv angir noen handlingsnorm, men at denne må finnes i sivilretten. Utgangspunktet må være at den alminnelige handlefrihet også gjelder for styremedlemmer i et selskap. Det følger ikke av styrevervet en plikt til å tilføre selskapet forretningsmuligheter; det må eventuelt etableres et særskilt grunnlag for en slik plikt. Det er i denne sammenheng særlig understreket at det må sondres mellom tapping av et selskap og unnlattelse av å tilføre selskapet verdier.

Aksjelovens bestemmelser om styrets oppgaver kan klart ikke forstås slik at det oppstilles plikt til å tilføre selskapet forretningsmuligheter.

- (22) Etter de tiltaltes syn er det et objektivt straffbarhetsvilkår at vinningen er uberettiget, og dette må utledes på sivilrettslig grunnlag. Grunnlaget for en slik særlig plikt vil følgelig normalt være en form for avtale. Det rettslige grunnlag må identifiseres og tolkes, og den enkelte handling må så prøves opp mot den handlingsnorm som kan etableres – uavhengig av straffeloven § 275.
- (23) Det gjøres dessuten gjeldende at det ikke under noen omstendighet vil kunne anses som illojalt å posisjonere seg til å gjøre gunstige avtaler med et selskap som ikke er stiftet og registrert på det tidspunkt denne posisjonering finner sted. Derved utelukkes domfellelse for utroskap når en senere transaksjon med det da stiftede selskap skjer på markedsmessige vilkår. Om retten skulle komme til at den aktuelle transaksjon må bedømmes som utroskap overfor et annet selskap enn det som er angitt som fornærmet i tiltalebeslutningene, vil det utgjøre et annet straffbart forhold, som ikke kan pådømmes i saken.
- (24) De tiltalte hevder å ha utnyttet sin særlige kompetanse og evne til prosjektutvikling på en måte som i enhver henseende er sammenfallende med anerkjent og utbredt forretningsvirksomhet på området. Dette har under enhver omstendighet vært As og Bs forståelse. Det hefter på dette punkt en avgjørende feil ved lagmannsrettens dom. Gjerningsmannen må være seg bevisst at handlingen er uberettiget for at hensiktsvilkåret skal være oppfylt. Lagmannsretten finner det tilstrekkelig å konstatere at handlingene var illojale, men det er ikke tilstrekkelig for domfellelse. Det avgjørende er ikke lagmannsrettens oppfatning av hva som er illojalt, men hva som var As og Bs forståelse.
- (25) A har nedlagt slik påstand:
1. **Lagmannsrettens dom oppheves for så vidt gjelder domfellelsene etter tiltalens poster 1A, 1C, 1D, 2B, 2C og 3B.**
 2. **Lagmannsrettens dom slutningens punkt 5 oppheves.**
 3. **Straffen nedsettes."**
- (26) B har nedlagt slik påstand:
1. **Lagmannsrettens dom oppheves for så vidt gjelder domfellelse etter følgende poster i tiltalen mot B: 1A, 1C, 1D, 2C og 3B.**
 2. **Lagmannsrettens dom pkt. 10 om inndragning etter straffeloven § 34 oppheves.**
 3. **B frifinnes for kravet om utvidet inndragning.**
Subsidiært: Kravet om utvidet inndragning etter straffeloven 34a avvises.
Atter subsidiært: Lagmannsrettens dom pkt. 11 om utvidet inndragning etter straffeloven § 34a oppheves.
 4. **Straffen nedsettes."**

- (27) Påtalemyndigheten har henholdt seg til lagmannsrettens dom, som hevdes å være riktig i resultat og begrunnelse. Det er nedlagt slik påstand:

"Ankene forkastes."

- (28) *Jeg er kommet til at ankene må forkastes.*

- (29) Først behandler jeg lovtolkingsspørsmålene vedrørende det objektive gjerningsinnhold i utroskapsbestemmelsen i straffeloven § 275. Dernest vurderes den konkrete rettsanvendelsen og saksbehandlingen for hver av de tre tiltalepostene som gjelder grovt utroskap. Etter dette behandles spørsmålet om lagmannsrettens dom er basert på en riktig forståelse av hva forsettet må omfatte.

- (30) Straffeloven § 275 første ledd har slik ordlyd:

"For utroskap straffes den som i hensikt å skaffe seg eller andre en uberettiget vinning eller å skade, forsømmer en annens anliggender som han styrer eller har tilsyn med, eller handler mot den annens tarv."

- (31) Lagmannsretten gjør utførlig rede for sitt syn på tolkingen av bestemmelsen. Foranlediget av prosedyren fastslår lagmannsretten at det ikke er noen generell plikt for et styremedlem å la sine egne forretningsideer eller mulige kontrakter tilfalle et selskap som vedkommende sitter i styret for, men det tilføyes at konkrete forhold kan innebære at det foreligger en slik plikt.

- (32) Ved den nærmere avklaring av bestemmelsens rekkevidde fremhever lagmannsretten at bestemmelsen har nær sammenheng med den ulovfestede lojalitetsplikt som gjelder i kontrakts- og selskapsforhold. For styremedlemmer fremheves at aksjelovens bestemmelser om styrets plikter må suppleres med en generell ulovfestet plikt til å opptre lojalt for å oppfylle selskapsinteressene.

- (33) Lagmannsretten avviser, under henvisning til Rt. 1999 side 36 og Rt. 1995 side 1536, at det må foreligge brudd på en sivilrettslig pliktregel for at utroskapsbestemmelsen skal komme til anvendelse. Fra Rt. 1995 side 1536 gjengis blant annet

"Uttrykket 'uberettiget vinning' kan ikke tolkes så snevert at det bare omfatter vinning ved handlinger som er uttrykkelig forbudt i lov, arbeids- eller oppdragsavtale eller andre bestemmelser. Uttrykket må tolkes slik at det omfatter vinning ved handlinger som ut fra en friere vurdering må anses illojale mot arbeids- eller oppdragsgiverens interesse..."

- (34) Lagmannsretten tar avstand fra at man ved vurderingen av om det foreligger utroskap er henvist til bare å se på en avsluttende transaksjon mellom selskapet og den tiltalte. Når det er en faktisk og planlagt sammenheng mellom denne transaksjonen og det tidligere hendelsesforløp, som har satt tiltalte i posisjon til å oppnå en vinning ved transaksjonen med selskapet, må transaksjonene sees i sammenheng. Og lagmannsretten finner at dette må gjelde tilsvarende når det kjøpende selskap ikke var stiftet allerede da denne posisjoneringsen fant sted.

- (35) Lagmannsretten avviser også at det er et vilkår for at straffeloven § 275 skal komme til anvendelse at selskapet påføres et tap ved at transaksjonen ikke skjer på markedsmessige vilkår.

- (36) Dette er utvilsomt uttrykk for en riktig forståelse av straffeloven § 275.
- (37) Jeg behandler så de tre tiltalepostene om utroskap som er til behandling i Høyesterett.
- (38) *Tiltalepost 1 A – Paper Sea KS' kjøp av skipet Forest Entreprise*
- (39) Garibaldi Chartering AS, et selskap i stiftelsesstrukturen, inngikk i 1997 avtale om kjøp av to spesialskip til transport av papir. I tilknytning til ervervet av skipene ble det inngått tidscertepartier med Transportes Maritimos Centro Americanos S.A. (Tramarco).
- (40) Det ble besluttet å legge skipene i et eget selskap, Paper Sea KS. Selskapet ble stiftet den 10. september 1997 med A som styreformann og B som styremedlem. I informasjonsmemorandum for salg av andeler i selskapet, datert den 7. august 1997, ble det angitt at det kunne bli aktuelt å erverve flere skip, og at deltakerne i Paper Sea KS "vil ha fortrinnsrett til å delta i utvidelsen av engasjementet med Tramarco".
- (41) Den 30. september 1997 kjøpte Paper Sea KS Forest Enterprise for USD 2 700 000 fra Tramarco, som dagen før hadde inngått avtale om å erverve skipet fra eiere i New Zealand for en pris på USD 1 800 000. Det mellomliggende beløp ble, i henhold til forhåndsavtale, fordelt med USD 400 000 til A/B, og USD 500 000 til Tramarco/eierinteressene bak dette selskapet. Ved vurderingen av fortjenesten for Tramarco må det korrigeres for at skipet ble levert til Paper Sea KS med tilleggsutstyr for USD 200 000.
- (42) Lagmannsretten gjør i dommen utførlig rede for hva som er hensyntatt i bevisvurderingen. Ved prøvingen av rettsanvendelsen er det tilstrekkelig å sammenfatte hva lagmannsretten har funnet bevist om de nærmere omstendigheter i tilknytning til disse transaksjonene.
- (43) Lagmannsretten har funnet bevist at A, med bistand fra B, hadde full kontroll over prosessen fra B i juli 1997 ble kjent med at Forest Enterprise var for salg, til Paper Sea KS endelig godkjente kjøpet den 15. oktober 1997. Det ligger i dette at skipet var parkert i Tramarco, og at det var avtalt at skipet skulle videreselges til Paper Sea KS.
- (44) Paper Sea KS hadde anledning til å kjøpe skipet for USD 1 800 000, men A og B, som var kjent med dette, unnlot å sørge for at kommandittselskapet benyttet seg av denne muligheten. I stedet ble det ordnet med en mellomstasjon der det blant annet ble avleiret en fortjeneste til A og B, og dette uten at dette ble gjort kjent for Paper Sea KS.
- (45) Lagmannsretten sammenfatter kommandittselskapets posisjon for den aktuelle forretningen slik:
- "Grunnlaget for kjøpet av Forest Enterprise og befraktning av dette var lagt gjennom den forutgående etableringen av KS Paper Sea, de to skipene som ved stiftelsen var lagt inn i dette, befrakningsavtalene som var inngått for skipene og den forretningsføreravtalen som var inngått med Garibaldi Chartering AS."**
- (46) På dette grunnlag fastslås at A og B ikke har skapt noe prosjekt som kunne gi dem et berettiget krav på vederlag, at A og B dermed hadde opptrådt illojalt overfor Paper Sea

KS, og at den vinningen de sikret seg derfor var uberrettiget. Det er utvilsomt riktig rettsanvendelse.

- (47) *Tiltalepost 1C – Cem Jin AS' kjøp av Cem Jin*
- (48) Eierne av Kurohime Maru (senere omdøpt til Cem Jin) la i 2002 skipet ut for salg. Den 16. juli samme år inngikk Cem Bulk Carriers AS (CBC) avtale – benevnt MOA I – om kjøp av skipet for USD 2 075 000. I en tilleggsavtale den 23. juli nominerte CBC selskapet Arabian Cement Transportation Ltd. (Arabian) som kjøper.
- (49) Arabian inngikk i As stiftelsesstruktur, og lagmannsretten la til grunn at A var initiativtaker til selskapet og at han hadde reell kontroll over dette.
- (50) Den 17. september 2002 ble det inngått en avtale mellom Arabian og CBC om salg av skipet til CBC for USD 4 500 000.
- (51) Cem Jin AS ble stiftet den 31. januar 2003 som et heleiet datterselskap av CBC. Ved stiftelsen ble avtalen med Arabian om kjøp av Cem Jin skutt inn i selskapet, og skipet ble overtatt den 7. februar samme år.
- (52) Lagmannsretten gjennomgår utførlig ulike anførsler om skipets tilstand ved levering, ulike aktørers mulige utbedringsplikt med videre. Lagmannsretten oppsummerte dette slik:
- "Som det fremgår av ovenstående, finner lagmannsretten det bevist at Cem Jin var i dårlig stand da styret i Cem Jin AS godkjente kjøpet av skipet og at Arabian eller andre selskaper tilknyttet A ikke hadde påtatt seg noen oppgraderingsforpliktelser som medførte at skipet fikk en høyere markedsverdi enn det hadde da Seiho Kaiun aksepterte budet på USD 2 075 000."**
- (53) Lagmannsretten konkluderer at Cem Jin ved overdragelsen til Cem Jin AS hadde en markedsverdi som lå ikke ubetydelig under USD 4 500 000, og at A og B var klar over dette.
- (54) Lagmannsretten ser bort fra As forklaring om bakgrunnen for at Arabian ble nominert som kjøper av skipet, og konkluderer at nomineringen av Arabian bare var første ledd i en på forhånd bestemt plan om at Cem Jin skulle selges tilbake til et datterselskap av CBC. Det var denne planen som ble realisert da kontrakten om kjøp ble overført til det nystiftede Cem Jin AS. Arabian hadde med andre ord ingen annen funksjon i transaksjonen enn å være et redskap for å sikre As og Bs skjulte profitt.
- (55) Lagmannsretten konkluderer etter dette med at det er et dobbelt grunnlag for at det foreligger en uberrettiget vinning for A og B. Det fulgte allerede av den opprinnelige kjøpekontrakt at CBC var den berettigede, og at selskapet kunne overføre kontrakten til et datterselskap. Lagmannsretten påpeker i denne sammenheng at "Den normale og lojale fremgangsmåte etter inngåelsen av MOA 1 ville derfor vært å overføre skipet direkte til et nystiftet datterselskap i samsvar med prisen som var betalt til Seiho Kaiun". Ved at A og B i stedet brakte inn Arabian som et fordyrende mellomledd uten noen reell funksjon, måtte Cem Jin AS betale en vesentlig høyere pris enn det selskapet hadde måtte betale dersom A og B hadde opptrådt lojalt.

- (56) Lagmannsretten konstaterer at beslutningen om å nominere Arabian som kontraktspart kunne anses som utroskap overfor CBC, men anser det ikke å ha betydning for vurderingen av om det foreligger utroskap overfor Cem Jin AS når kontrakten overføres dit.
- (57) Skipets verdi var dessuten ikke ubetydelig under den avtalte kjøpesum.
- (58) B var styreformann i Cem Jin AS og hadde allerede i denne egenskap en lojalitetsplikt overfor selskapet. A hadde ikke noen formell rolle i selskapet, men han var styreformann for TASA, og hadde i denne egenskap stor faktisk innflytelse over datterselskapene. Lagmannsretten legger til grunn at han også reelt sett kontrollerte hele prosessen fra inngåelse av det opprinnelige kjøp av skipet frem til det ble overtatt av Cem Jin AS. Det følger at den da finner det klart at de begge hadde en lojalitetsplikt overfor selskapet, og at de må anses å ha hatt en posisjon som faller inn under "styrer eller har tilsyn med" selskapet, jf. straffeloven § 275.
- (59) Jeg kan ikke se at det kan være noen tvil om at dette er riktig rettsanvendelse.
- (60) *Tiltalepost 1D – CBCs kjøp av sementpumpe*
- (61) CBC hadde våren 2001 behov for en sementpumpe. B tok, på anmodning fra A, kontakt med Noel O'Brien Cement i Irland, som A visste hadde en sementpumpe. CBC mottok deretter et tilbud for kjøp av pumpen for EUR 135 000. A betegnet dette som et kupp, og ba B om å akseptere tilbudet. Tilbudet ble så akseptert av B på CBCs brevark. Lagmannsretten legger til grunn at A, som var styreleder i CBC, og B, som var både styremedlem og daglig leder i selskapet, involverte seg i – og i realiteten tok kontrollen over – kjøpet av pumpen og CBCs leasingfinansiering.
- (62) På tross av dette ble pumpen i stedet kjøpt av selskapet Celtic Shipping Ltd. (Celtic) på Anguilla. Selskapet ble stiftet på As initiativ, og inngikk i stiftelsesstrukturen. Kjøpesummen var i henhold til det mottatte tilbud. Celtic solgte pumpen videre til DnB Nor Finans AS for EUR 580 000, og leaset denne til CBC på vilkår som reflekterte denne kjøpesummen.
- (63) A og B har gjort gjeldende at det særlige prosjektet som skapte det umiddelbare behov for pumpen, var et prosjekt utviklet av A, og at A følgelig var berettiget til å utvikle forretningsmuligheter i tilknytning til dette i egen regi. Lagmannsretten avviser dette ved å vise til at tidscertepartiet med vedkommende tredjepart som det da vises til, er inngått av CBC, og at As innsats med sikte på inngåelse av dette ble gjort i egenskap av styreformann i TASA og CBC, og ikke på vegne av seg selv eller sine selskaper utenfor TASA-systemet.
- (64) De tiltalte anførte for lagmannsretten også at A ga CBC en motytelse som kompenserte for den økning i leasingleien som skyldtes prisøkningen. Lagmannsretten la ikke dette til grunn. Retten utelukket at A helt eller delvis hadde kompensert for den økte leasingleie som fulgte av prisøkningen.
- (65) Lagmannsretten fant at A og B hadde opptrådt illojalt overfor CBC, og at vinningen var uberettiget. De objektive straffbarhetsvilkår i straffeloven § 275 var dermed oppfylt. Dette er utvilsomt riktig rettsanvendelse.

(66) *Det subjektive straffbarhetsvilkår for domfellelse for utroskap*

(67) De tiltalte har gjort gjeldende at lagmannsretten har lagt til grunn en uriktig forståelse av straffeloven; retten har oversett at gjerningsmannen må være seg bevisst at handlingen er uberettiget for at hensiktsvilkåret skal være overtrådt. Det er ikke tilstrekkelig at gjerningsmannen har opptrådt illojalt; han må ha vært seg dette bevisst.

(68) Anførselen er fremsatt under særlig henvisning til lagmannsrettens generell uttrykksmåte i tilknytning til tiltalepost 1A:

"Dersom det foreligger vinnings hensikt, er det etter lagmannsrettens syn tilstrekkelig til å bli dømt for utroskap at tiltalte har utvist forsett med hensyn til alle de forhold som gjør handlingen illojal og vinningen uberettiget."

(69) Jeg er enig i at dette avsnittet lest isolert gir grunnlag for tvil om lagmannsretten har bygget på at det er et straffbarhetsvilkår at de tiltalte var klar over at vinningen var uberettiget, jf. Rt. 2012 side 622. Når dommen leses i sammenheng, fremgår det etter mitt syn likevel at lagmannsretten har vært seg bevisst at dette er et vilkår for domfellelse etter straffeloven § 275.

(70) En klar indikasjon på dette følger allerede i lagmannsrettens oppfølging av det prinsipielle utgangspunkt:

"Etter lagmannsrettens syn har A og B ikke bare utvist forsett med hensyn til alle de forhold som gjør handlingen illojal og vinningen uberettiget, de har også vært klar over at deres handlinger var illojale..."

(71) Lagmannsrettens forståelse av skyldkravet klargjøres ytterligere ved lagmannsrettens gjennomgang av straffbarhetsvilkårene i to av de andre utroskapstilfellene. Dette gjelder tiltalepostene 1D og 1F. I lagmannsretten ble B også dømt for utroskap etter tiltalens post 1 F. Anken over domfellelsen ble nektet fremmet for Høyesterett. Jeg ser nærmere på lagmannsrettens gjennomgang av straffbarhetsvilkårene for disse tre tiltalepostene.

(72) For tiltalepost 1D, kjøp av sementpumpe, skriver lagmannsretten:

"Lagmannsretten finner det videre bevist at A var fullt klar over alle de omstendigheter som innebar at han som styreleder opptrådte i strid med CBC interesser og at vinningen var uberettiget. Han har således opptrådt forsettlig, og han har hatt hensikt om uberettiget vinning."

(73) I tilknytning til tiltalepost 1F, som gjaldt kommisjoner ved inngåelse av befraktningsavtaler, skriver lagmannsretten:

"Lagmannsretten finner det hevet over enhver rimelig tvil at B har handlet forsettlig, herunder at han forstod at verken han selv eller A var berettiget til kommisjonsinntekter."

(74) Samlet sett kan det etter mitt syn legges til grunn at lagmannsretten riktig har bygget på at forsettet også må omfatte at vinningen var uberettiget.

(75) *Saksbehandlingsankene knyttet til domfellelsene for utroskap*

(76) De ankende parter har gjort gjeldende en lang rekke innsigelser mot lagmannsrettens saksbehandling. Dels gjelder det utforming av domsgrunner, dels gjelder det brudd på det kontradiktoriske prinsipp, og dels er det spørsmål om å ha domfelt for et annet forhold enn det som omfattes av tiltalebeslutningen. Reelt sett gjelder en rekke av innsigelsene lagmannsrettens bevisvurdering, som Høyesterett ikke kan prøve.

(77) Det følger av straffeprosessloven § 40 femte ledd at retten skal angi hovedpunktene i rettens bevisvurdering. I Rt. 2011 side 1 presiserer førstvoterende i avsnitt 11 dette begrunnelseskravet slik.

"I dette ligger blant annet at det må fremgå hvorfor et bestemt bevisresultat legges til grunn, jf. Rt. 2009 side 1439 avsnitt 28. I følge forarbeidene til straffeprosessloven tok man ikke sikte på en omfattende eller detaljert begrunnelse. Retten skal først og fremst redegjøre for de springende punkter ved bevisbedømmelsen, og kort angi hva som har vært avgjørende, jf. Ot.prp. nr. 78 (1992–1993) side 77–78."

(78) Det er også av betydning for forståelsen av begrunnelseskravet at det ikke kreves at hvert enkelt moment som inngår i bevisvurderingen, skal være bevist utenfor enhver rimelig tvil, jf. Rt. 2005 side 1353 avsnitt 14.

(79) Hva angår domsgrunnene for domfellelse for utroskap overfor Paper Sea KS, har de ankende parter særlig vist til at lagmannsretten uriktig har lagt til grunn at A var til stede på selskapsmøtet som besluttet kjøpet. Når han ikke var til stede, kunne han ikke erklære seg inhabil. Lagmannsretten har da, ved sin vurdering av om det forelå brudd på en lojalitetsplikt uriktig vektlagt at A unnlot å avklare sin personlige interesse.

(80) Det lagmannsretten skriver om dette er:

"At A og B har opptrådt illojalt, underbygges ytterligere at de unnlot å opplyse øvrige deltakere i KS Paper Sea om sine betydelige økonomiske interesser knyttet til selskapets kjøp av skipet og ikke erklærte seg inhabile. Deres opptreden i så måte representerer et grovt brudd på grunnleggende krav til lojal opptreden fra styremedlemmers side, jf. også selskapsloven § 2-17."

(81) Dette avsnittet i dommen må leses på bakgrunn av at lagmannsretten har funnet at A og B brøt sine lojalitetsplikter overfor kommandittselskapet ved at dette ikke fikk erverve Forest Enterprise til den pris som var oppnåelig i markedet. Det er da nærliggende å konstatere at de to var inhabile, og at de skulle ha opplyst de øvrige investorer om sine betydelige økonomiske eierinteresser. Lagmannsretten sier ikke noe om at retten legger til grunn at A var til stede i selskapsmøtet; den siste setningen i det jeg har sitert fra dommen, understreker nettopp at det er deres opptreden som styremedlemmer som vurderes. Jeg kan ikke se at lagmannsretten her har begått noen saksbehandlingsfeil.

(82) Som grunnlag for påstand om opphevelse av domfellelsen for utroskap overfor Cem Jin AS, gjør de ankende parter gjeldende at dommen gjelder et annet forhold enn tiltalebeslutningen, i det domfellelsen reelt gjelder utroskap overfor CBC. Det er imidlertid ingen tvil om at det lagmannsretten har vurdert, er forholdet til Cem Jin AS.

(83) Domsgrunnene anføres dessuten å være utilstrekkelige ved at anførselen og bevisføringen om at Fokus Bank hadde mottatt dokumenter som avdekket at det var tale om en treleddet

transaksjon, ikke nevnes i dommen. Jeg kan imidlertid ikke se at dette er relevant i relasjon til domfellelse for utroskap.

- (84) Endelig anføres det i denne sammenheng at retten må ha bygget på bevis som ikke var dokumentert for retten, når retten kom til at Cem Jin ikke var blitt utbedret fra Tordenskjold Marines rapport datert 30. januar og 2. februar 2003 frem til levering den 7. februar. Lagmannsretten synes imidlertid primært å bygge på faktiske og ubestridte opplysninger om tidsforløpet. Lagmannsretten skriver om dette: "Det er ingen holdepunkter for at manglene som ble påpekt i rapporten fra Tordenskjold Marine Sp. Z.o.o. ble utbedret før overleveringen. Tatt i betraktning at overleveringen av Cem Jin fra Seiho Kaiun Co Ltd til Arabian fant sted allerede 7. februar 2003, dvs. fem dager etter at inspeksjonen var avsluttet, utelukker lagmannsretten derfor at skipet da var i vesentlig bedre stand."
- (85) Dette gjelder ikke et sentralt punkt i saken. Det er ikke tale om en oppgradering som kunne begrunne en merverdi i forhold til den pris som ble avtalt med den tidligere eier – USD 2 075 000. Spørsmålet er om den verdivurderingen som reflekteres i denne transaksjonen, som var basert på at skipet var i god stand, kunne opprettholdes etter de nye opplysningene om skipets tilstand. Jeg finner på denne bakgrunn ikke at det er noe å utsette på den begrunnelse lagmannsretten har gitt.
- (86) Hva angår domfellelsen for utroskap overfor CBC vedrørende sementpumpen – tiltalens post 1D, er innvendingen at retten ikke har forholdt seg til de ankende parters bevis for et annet faktum enn det lagmannsretten la til grunn. Særlig er innvendingen knyttet til at lagmannsretten har lagt til grunn at CBC ikke mottok motytelser fra A og hans selskaper som kompenserte for den økte leasingleie CBC måtte betale. Lagmannsretten gjengir det anførte, men avviser dette under henvisning til at det ikke er spor av slike ytelser i dokumentasjonen tilknyttet Celtic Shipping Ltd., og til at As forklaring ikke ga konkrete holdepunkter for at CBC i noen sammenheng måtte betale mindre for å ferdigstille skipet som pumpen ble plassert på, enn det som ellers ville ha vært tilfellet. Det kan etter mitt syn ikke oppstilles noe krav til begrunnelse som går utover dette.
- (87) B har i tilknytning til dette tiltalepunktet særskilt gjort gjeldende at domsgrunnene er utilstrekkelige. Innvendingen er knyttet til det følgende avsnitt i dommen, som angis å utgjøre den samlede begrunnelse:

"Det fremgår av beskrivelsen av hendelsesforløpet at B i flere sammenhenger var involvert i de transaksjonene som førte til at CBC ikke sørget for at pumpen ble solgt direkte til DnB Nor Finans AS. Blant annet var det han som mottok tilbudet fra Noel O'Brien Cement og som på vegne av CBC undertegnet leasingavtalen med DnB Nor Finans AS. Lagmannsretten finner det også bevist at B var fullt klar over alle de omstendigheter som innebar at han som styremedlem og som daglig leder opptrådte i strid med CBC interesser og at vinningen var uberettiget, og B har hatt hensikt om uberettiget vinning. Det at vinningen i sin helhet tilfalt A er uten betydning."

- (88) I hvert fall når denne sammenfatningen sees i sammenheng med domsgrunnene for øvrig, og da særlig de følgende to avsnitt, er domsgrunnene etter mitt syn klart tilstrekkelige:

"A og B hadde i kraft av sine posisjoner full kontroll over kjøpet og leasingfinansieringen av pumpen. Det kan da ikke være tvilsomt at de begge opptrådte illojalt og i strid med CBC' interesser da de sørget for at pumpen først ble kjøpt av

Celtic Shipping Ltd. og deretter videresolgt for en vesentlig høyere pris til DnB Nor Finans AS. . . .

På bakgrunn av ovennevnte og det samlede bevisbilde for øvrig, finner lagmannsretten det utelukket at A har gitt CBC motytelse som helt eller delvis kompenserer for den økte leasingleien CBC måtte betale som følge av at DnB Nor Finans AS kjøpte pumpen fra Celtic Shipping Ltd. Den vinning han oppnådde må således anses uberettiget."

- (89) B har i denne sammenheng også gjort gjeldende at det følger av lagmannsrettens premisser at han bare skulle vært dømt for medvirkning til As utroskap. Det følger allerede av det jeg nå har gjengitt fra dommen at denne innsigelsen ikke kan føre frem.
- (90) Jeg er på dette grunnlag kommet til at A og B med rette er dømt i henhold til tiltalen for tre tilfeller av utroskap.
- (91) *Tiltalebeslutningen punkt 2C – bedrageri overfor Fokus Bank*
- (92) Dette punktet i tiltalen retter seg mot det forhold at A og B i egenskap av henholdsvis reell leder og styreleder i Cem Jin AS skal ha forledet Fokus Bank til å låne selskapet USD 4 500 000 til kjøp av Cem Jin. Forledelsen skal blant annet ha bestått i at de unnlot å opplyse at selger av skipet, Arabian, var kontrollert av dem, at Arabian i juli 2002 hadde kjøpt skipet for USD 2 075 000, og at differansen helt eller delvis skulle gå til formål som var Cem Jin AS uvedkommende.
- (93) De tiltalte gjorde for lagmannsretten gjeldende at opplysninger om den tidligere omsetning mellom uavhengige parter til en vesentlig lavere pris, ikke var en relevant opplysning for långiver. Lagmannsretten avviste dette synspunktet slik:

"Det at et skip først kjøpes av et selskap for en pris og deretter nærmest umiddelbart etter selges videre til et annet selskap for en vesentlig høyere pris og hvor de som opptrer på vegne av kjøper som følge av sine interesser på selgersiden vil ha en interesse i at prisene settes høyest mulig, er en så spesiell situasjon at det ikke kan forventes at en långiver forutsetter en slik mulighet. At långiver ikke har spurt om – eller i låneavtale ikke har stilt noe krav om å få opplyst – pris i tidligere salgsledd eller mulige interessefellesskap mellom selger og kjøper, kan ikke innebære at opplysning om nevnte forhold generelt ikke er relevant. Det er heller ikke noe som tilsier at det ikke ville være relevant også for Fokus Bank å få opplysninger om slike forhold. Lagmannsretten finner det utvilsomt at både A og B var oppmerksomme på dette."

- (94) Lagmannsretten har lagt til grunn at markedsverdien av skipet var lavere enn kjøpesummen, og at Fokus Bank ikke ville ha ydet et like stort lån på samme vilkår om banken ikke hadde vært i villfarelse. Det fremgår også av dommen at lagmannsretten har funnet det bevist at A og B var klar over dette. I dommen heter det dernest:

"Etter lagmannsrettens syn er det heller ikke tvilsomt at banken gjennom sitt lån ble utsatt for tap eller fare for tap, og at A og B, som begge hadde inngående kjennskap til shippingvirksomhet, var klar over dette."

A og B har således utvist forsett med hensyn til alle de objektive straffbarhetsvilkårene. Det er ikke tvilsomt at hensikten med lånesøknaden var å oppnå en uberettiget vinning, og A og B har hatt hensikt om dette. Alle vilkårene for domfellelse for bedrageri, jf. straffeloven § 270, er således oppfylt."

- (95) De ankende parter har gjort gjeldende at domsgrunnene her er utilstrekkelige til å prøve om de to hadde "uberettiget vinnings hensikt". Det følger av det jeg her har gjengitt fra dommen at dette ikke kan føre frem.
- (96) Det er særskilt gjort gjeldende at det er en saksbehandlingsfeil at det ikke er nærmere redegjort for de ankende parters anførsler og dokumentasjon vedrørende hvilken informasjon som var oversendt til banken. Lagmannsretten viser til dette materialet, men konkluderer at bevisføringen for øvrig, herunder vitneforklaringen fra D i Fokus Bank, godtgjør at banken hverken da lånet ble innvilget eller da det ble utbetalt, var kjent med at Arabian var kontrollert av A, at Arabian i juli 2002 hadde kjøpt skipet for USD 2 075 000, eller at A hadde indirekte eierinteresser i selskapet. Etter denne bevisvurderingen hadde lagmannsretten ingen oppfordring til å gå nærmere inn på den bevisføringen som retten ikke fant avgjørende.
- (97) Endelig har de ankende parter gjort gjeldende at de uriktig er dømt for grovt bedrageri. Subsumsjonen bygger på at Fokus Bank ble påført et tap på USD 458 793, og at dette må anses som "betydelig økonomisk skade". Det hevdes at retten ikke hadde et forsvarlig grunnlag for å legge det oppgitte tapet til grunn, og at det utgjorde en saksbehandlingsfeil at retten ikke sørget for en nærmere avklaring av dette. På bakgrunn av den dokumentasjon som er fremlagt for Høyesterett, hevdes det at det under enhver omstendighet må skje en nedsubsumering, idet det ikke kan opprettholdes at Fokus Bank ble påført tap ved å yte det aktuelle lånet.
- (98) For lagmannsretten var fremlagt innberetning i Cem Jin AS, dets konkursbo, datert 24. august 2004. I punkt 6.5, Årsaker til konkursen, står det blant annet:
- "Fokus Bank tok deretter arrest i skipet, MV 'Cem Jin' den 3. november 2003 i Hong Kong. Tvangssalg ble gjennomført og Fokus Bank fikk delvis dekning for sitt krav. I følge Fokus Bank gjenstår, etter dekning av salgskostnader, andre kostnader og renter på til sammen USD 453 793, 55 som står ubetalt. I tillegg har det påløpt renter, slik at det totale kravet utgjør USD 458 336,28."**
- (99) For Høyesterett er fremlagt et brev fra Fokus Bank datert den 29. oktober 2012. Brevet er et svar på en forespørsel om blant annet å klargjøre tap på engasjementet med Cem Jin AS. Brevet er meget forbeholdent. Det vises til at det gjelder et komplekst låneengasjement som ligger 7–8 år tilbake i tid og at det er vanskelig, om mulig, å rekonstruere alle føringer. Brevet avsluttes så slik:
- "Så vidt erindres tapsførte banken ca. 2,5 mnok relatert til disse sakene og dette utgjorde en mindre andel av de kostnader som påløp i dette kompliserte sakskomplekset. Etter vår oppfatning ville en nøye og svært arbeidskrevende gjennomgang neppe avvike spesielt fra angitt beløp."**
- (100) Etter brevet fra banken fremstår det som uklart hvilket tap banken har lidt. Jeg finner det imidlertid ikke nødvendig å gå nærmere inn på dette. Når det tas hensyn til det tapspotensialet bedrageriet innebar, og den fremgangsmåte som ble benyttet, anser jeg det klart at forholdet under enhver omstendighet riktig er subsumert som grovt bedrageri.
- (101) *Tiltalens post 3B – forsøk på bedrageri*
- (102) Etter at det ble åpnet konkurs i TASA i 2003, oppstod det en uavklart rettslig situasjon der flere interessenter mente å ha rettigheter til skipene i CBC- konsernet. Ved en avtale den

20. november 2003 forpliktet de berørte parter seg til å samarbeide med sikte på salg av CBCs sementskip. Den 24. desember samme år ble sementskipsflåten solgt samlet til Kristian Gerhard Jebsen Skibsrederi AS (KGJS) for USD 53 550 000. Det var forutsatt at det ville bli utarbeidet separate kjøpekontrakter for det enkelte skip, og slik ble det også gjort for "Cem Feeder".

- (103) Levering av skipet ble forsinket som følge av en arrestbegjæring fra en ekstern kreditor. Den 18. mai 2004 undertegnet A "Protocol of delivery and acceptance", og skipet ble overlevert til KGJS. Samme dag besluttet en maritim domstol i Lisboa at skipet skulle holdes tilbake i Portugal. Grunnlaget for dette var et arrestkrav fra selskapet Castina Commercial Inc., Panama (Castina). Selskapet pretenderte å ha leiet skipet i henhold til en bareboatavtale inngått i september 2003. Castina hevdet å være påført et tap stort USD 2 100 000 fordi selskapet ikke kunne oppfylle et inngått tidscerteparti med Zany Investments Corp., Panama (Zany). Den 27. mai samme år ble arrestkravet tatt til følge.
- (104) Ved voldgiftsdom i januar 2005 ble det lagt til grunn at det ikke forelå en gyldig og bindende certepartiavtale mellom Castina og Cem Feeder AS. Arresten ble opphevet, og skipet ble overtatt av KGJS.
- (105) Lagmannsretten har funnet bevist at det ikke forelå noe reelt certeparti for Cem Feeder, og at A og B var fullt klar over dette. Heller ikke det påberopte certeparti mellom Castina og Zany ble funnet å være reelt.
- (106) Om de tiltaltes rolle heter det i lagmannsrettens dom:

"A har utvilsomt vært den som har tatt initiativ til – og har kontrollert den prosessen som ledet frem til – arresten i Portugal 18. mai 2004. Lagmannsretten finner det hevet over enhver rimelig tvil at han har handlet forsettlig og at formålet var å skape en villfarelse hos KGJS om at det forelå et reelt certeparti som skulle medføre at selskapet innfridde det uberettigede arrestkravet på USD 2 100 000. Hensikten var således å oppnå en uberettiget vinning. Fordi KGJS ikke betalte, ble bedrageriet ikke fullbyrdet."

- (107) Etter å ha gjennomgått hvordan B var involvert i prosessen, konkluderer lagmannsretten:

"Lagmannsretten finner det etter dette bevist at B i mai 2004 forsettlig bistod A med å få fremmet arrestkravet mot Cem Feeder og at Bs hensikt med dette var at A skulle oppnå en uberettiget vinning."

- (108) På dette grunnlag ble A og B dømt for henholdsvis forsøk på bedrageri overfor KGJS og medvirkning til forsøk på bedrageri.
- (109) De tiltalte har anført at domfellelsene må oppheves på grunn av uriktig lovanvendelse. Det hevdes at det er et vilkår etter straffeloven § 270 at tapet rammer den som er forledet, og at dette vilkåret ikke er oppfylt. Det er KGJS som utsettes for tapsfare, mens det er den portugisiske domstolen som forledes.
- (110) Jeg kan ikke se at det er en riktig betraktningssmåte. Begjæringen om arrest er bare et virkemiddel i anstrengelsene for å forlede KGJS til å betale det fremsatte krav for derved å få skipet frigitt. Det er utvilsomt denne tilnæringsmåte som ligger til grunn for domfellelsen. Det er i så henseende tilstrekkelig å vise til det jeg nettopp har gjengitt fra lagmannsrettens dom.

- (111) De ankende parter har også på dette punkt gjort gjeldende at domsgrunnene er mangelfulle – relevante spørsmål er ikke drøftet, mens spørsmål uten relevans er utførlig behandlet. Jeg kan ikke se at det er noe å utsette på domsgrunnene, og lagmannsrettens dom kan etter dette heller ikke oppheves på grunn av saksbehandlingsfeil.
- (112) *Inndragning*
- (113) De ankende parter har begge også påanket lagmannsrettens dom for så vidt det er foretatt inndragning.
- (114) Vinningen ved de straffbare handlingene ble ikke direkte utbetalt til A og B selv, men til ulike selskaper. Spørsmålet i saken er derfor om A og B kan identifiseres med disse selskapene eller, uttrykt på en annen måte, om utbetalingene til selskapene kan sees som utbetalinger direkte til ham i relasjon til straffeloven § 34. Lagmannsretten har følgelig vurdert dette i forhold til det enkelte av de selskaper som har mottatt de inndradde beløp.
- (115) Lagmannsretten foretok i medhold av straffeloven § 34 verdiinndragning hos A med USD 266 667 av uberettiget vinning ved utroskap overfor Paper Sea KS. Beløpet ble utbetalt til Transmar Brokers SA, som lagmannsretten fant i realiteten var kontrollert av A.
- (116) Det ble videre foretatt inndragning av USD 2 410 000 hos A som vinning ved utroskaphandlingen overfor Cem Jin AS. Inndragning ble foretatt som gjenstandsinndragning for USD 1 354 090 fra en konto i navn av Sherbourne Investments Ltd. (Sherbourne) og verdiinndragning av USD 1 055 910.
- (117) Lagmannsretten la til grunn at A kontrollerte Crownway Foundation, som igjen eide Sherbourne og datterselskapet Arabian. Også for disse to selskapene legger lagmannsretten uttrykkelig til grunn at de kontrolleres av A. Hva lagmannsretten legger i begrepet "kontrollere", fremkommer særlig klart ved det som legges til grunn vedrørende Crownway Foundation. Lagmannsretten sammenfatter As kontroll slik:
- "Etter bevisene og det samlede bevisbildet i saken finner lagmannsretten bevist utenfor enhver rimelig tvil at det var A som hadde den reelle kontrollen i Crownway Foundation og at det ikke ville bli tatt avgjørelser der på tvers av hans ønsker. Lagmannsretten finner også bevist at han kunne få overført alle midlene i stiftelsen til seg om han ønsket det."**
- (118) Endelig ble det overfor A foretatt inndragning av EUR 442 250 som vinning ved utroskapet overfor CBC i tilknytning til ervervet av sementpumpe. Vinningen tilfalt her selskapet Celtic Shipping Ltd. (Celtic), og lagmannsretten fant det bevist utenfor enhver rimelig tvil at A hadde den reelle kontrollen med Celtic, og at det ikke ville bli tatt avgjørelser der på tvers av hans ønsker. Inndragning ble foretatt basert på at det var grunnlag for identifikasjon mellom A og Celtic.
- (119) For B foretok lagmannsretten inndragning av USD 133 333 i tilknytning til utroskap overfor Paper Sea KS. Vinningen ble som tidligere nevnt først utbetalt til Transmars Brokers SA, og USD 133 333 ble derfra overført til The Tita Trust. Lagmannsretten la til grunn at denne overføringen var en del av den straffbare handlingen. Inndragning kunne da skje ettersom lagmannsretten fant at B hadde full kontroll med trusten, og at det ikke ville bli tatt avgjørelser på tvers av hans ønsker. B kunne da identifiseres med denne.

- (120) Det ble videre foretatt inndragning av uberettigede kommisjoner, jf. tiltalens post 1 F, utbetalt til Cemetos Chartering Ltd., og viderebetalt til The Tita Trust, Bs trust på Guernsey. Det ble foretatt inndragning med USD 288 703 overfor B, og lagmannsretten begrunnet det slik:
- "Inndragning etter straffeloven § 34 kan skje hos den utbyttet direkte tilfalt. Bs halvpart av midlene ble betalt videre til The Tita Trust, og i forhold til straffeloven § 34 identifiseres B med denne. Det er her en nærhet mellom B, Cemetos Chartering Ltd. og The Tita Trust på eier- og kontrollsiden. Videre er det en nær sammenheng mellom betalingene til Cemetos Chartering Ltd. og betalingene videre til The Tita Trust. Betalingsstrømmene her fremstår som en integrert del av de straffbare handlingene."**
- (121) Fra 2002 ble kommisjonene utbetalt til International Cement Ltd. Lagmannsretten la til grunn at B hadde full kontroll også over dette selskapet. Etter dette fant lagmannsretten at det i medhold av straffeloven § 34 var grunnlag for å inndra hos B sementkommisjonene som ble betalt til Cemetos Chartering Ltd. og videre til The Tita Trust og fra 2002 direkte til International Cement Ltd.
- (122) Endelig ble det i medhold av straffeloven § 34a foretatt utvidet inndragning overfor B av innestående på tre konti i Royal Bank of Scotland for så vidt innestående oversteg 1 460 151 kroner. Den ene kontoen var i navn av Tita Shipping Limited Cash. De to andre kontiene hadde Investec Trust Guernsey Ltd. som kontoinnehaver. Tita Shipping Ltd. var et heleiet datterselskap av The Tita Trust mens Investec Trust Guernsey Ltd. synes å være et forvaltningsselskap som bistod B. Jeg går ikke nærmere inn på enkelthetene her. Lagmannsretten fant etter en konkret vurdering at de aktuelle bankkonti tilhørte B, og på dette grunnlag ble det foretatt utvidet inndragning.
- (123) De ankende parter har gjort gjeldende at inndragningsavgjørelsene bygger på uriktig lovtolkning. For at inndragning skal kunne besluttes når vinningen er utbetalt til et selskap, må det for det første, som en logisk nødvendig konsekvens, skje en umiddelbar formuesøkning hos den det er aktuelt å foreta inndragning hos. Det vil bare være tilfellet når det foreligger eiendomsrett; ikke når det er tale om en eller annen form for påvirkningsmulighet/kontroll. Tiltalte må dessuten kontrollere selskapet på en slik måte at han har ubegrenset anledning til å sørge for å få midlene overført til seg selv. Det er da klart at det ikke kan foretas inndragning når de aktuelle midler er overført til stiftelser eller/og truster som er en realitet i de juridiske saksforholdene de er opprettet. Den rettspraksis som foreligger, gir ikke grunnlag for å utvide området for identifikasjon til også å omfatte slike innretninger.
- (124) B har videre gjort gjeldende at læren om identifikasjon under ingen omstendighet gir grunnlag for utvidet inndragning i medhold av straffeloven § 34a. Utvidet inndragning kan bare foretas i formuesgoder som tilhører lovovertrederen. Det vilkåret er klart ikke oppfylt; de aktuelle bankkontiene tilhører Tita Shipping Ltd. og Investec. Identifikasjon innebærer ikke at eierskapet overføres.
- (125) Endelig har begge de tiltalte gjort gjeldende at det er begått en saksbehandlingsfeil når inndragningskravene er behandlet uten at de berørte selskaper er behandlet som part. Det kan her trekkes en parallell til tvungen prosessfellesskap i sivilprosessen. At fullbyrdelse ikke kan skje overfor den tredjepart som ikke er gjort til part, gir heller ikke i straffeprosessen vedkommende tilstrekkelig beskyttelse. Det kan være vanskelig å få saken like godt opplyst i en etterfølgende sak der lovovertrederen ikke er part, og det er

urimelig overfor tredjemann at denne skal måtte prosedere sin sak i skyggen av en allerede truffet avgjørelse.

- (126) Det er utvilsomt vanskelig å gi en sammenfattende analyse av utenlandske trusters og stiftelser. Den rettslige karakter vil i atskillig utstrekning være en funksjon ikke bare av det formelle rammeverk i den aktuelle jurisdiksjon, men også av hvilken reell innflytelse de begünstigede har i forhold til trusten/stiftelsen. De store ulikheter som kan konstateres i så henseende, gir grunn for betydelig tilbakeholdenhet med hensyn til å oppstille generelle regler om hvordan slike innretninger skal bedømmes i relasjon til ulike norske rettsregler. Lagmannsretten har klart vært seg dette bevisst:

"For ordens skyld presiserer lagmannsretten at stiftelser, selskaper og trusters kan være legale og ha legale og aktverdige formål og at de i utgangspunktet og som hovedregel må anses som selvstendige innretninger adskilt fra sine eiere, stifter, begünstigede mv. Dette gjelder også for slike innretninger i tradisjonelle lavskatteland. Vurderingene i dommen her er knyttet til de reelle forhold ved disse konkrete innretningene i forhold til de norske regler om inndragning og ikke arten innretninger eller regelverkene i de aktuelle landene mer generelt."

- (127) Lagmannsretten tar ved spørsmålet om det kan skje identifikasjon mellom lovovertrederen og en trust eller en stiftelse, utgangspunkt i Rt. 2008 side 907, og sammenfatter sitt syn slik:

"Lagmannsretten bemerker at dommen gjelder identifikasjon med et selskap. Dommens begrunnelse er generell, og lagmannsretten finner at den også kan gi grunnlag for identifikasjon ved innretninger som stiftelser og trusters. Dommen gjelder et selskap hjemmehørende i Norge, men ut fra dommens generelle begrunnelse og hensynet bak reglene finner lagmannsretten at den også gir grunnlag for identifikasjon med selskaper, trusters og stiftelser i utlandet. Lagmannsretten finner etter dette at det i relasjon til straffeloven § 34 er adgang til å foreta en identifikasjon mellom en person og selskap, trust eller stiftelse som vedkommende i realiteten kontrollerer. Avgjørelsen beror på en samlet vurdering."

- (128) Etter en konkret vurdering har så lagmannsretten funnet at forholdet mellom de tiltalte og de enkelte selskaper og innretninger er slik at de tiltalte har hatt kontroll over disse, og dette på en slik måte at de i realiteten har hatt rådighet over de aktuelle midlene. Lagmannsrettens bevisvurdering synes å ta utgangspunkt i at det er en naturlig formodning for at utbyttet av en straffbar handling ikke kanaliseres til tredjepart om dette skulle ha den konsekvens at lovovertrederen mister kontrollen over midlene, og det er etter mitt syn et naturlig utgangspunkt. Lagmannsrettens konklusjoner er imidlertid truffet etter en bred drøftelse av forholdet mellom den enkelte tiltalte og hvert av de selskaper/innretninger som berøres.
- (129) Den lovforståelse lagmannsretten gir uttrykk for er riktig. At det kan skje identifikasjon mellom lovovertrederen og et heleiet aksjeselskap er bekreftet ved avgjørelsene i Rt. 2011 side 257 og 2011 side 868, og i Rt. 2012 side 1282 sammenfattes i avsnitt 23 rettstilstanden slik:

"Regelen og utgangspunktet er etter dette klart: Dersom en straffbar handling er begått på vegne av et aksjeselskap, er det adgang til å foreta inndragning hos selskapets eneaksjonær – eventuelt den som 'i realiteten kontrollerer det selskap som direkte har oppbåret utbyttet'. Det er ikke naturlig å betegne dette som 'gjennomskjæring' som er et sentralt skatterettslig begrep med sitt eget innhold. Etter min mening synes det mer naturlig, som i Rt. 2011 side 257 avsnitt 74, å tale om at man 'identifiseres med

selskapet', eller som i Rt. 2011 side 868 avsnitt 33 om at det er tale om 'ei konstatering av kven 'utbyttet er tilfalt direkte ved handlingen' i straffelova § 34 fjerde ledd første punktum."

- (130) Under forutsetning av at forholdet mellom lovovertræderen og den aktuelle trust eller stiftelse rent faktisk har den karakter som lagmannsretten legger til grunn, kan jeg heller ikke se noen betenkelighet ved å la den praksis som foreligger for forholdet mellom lovovertræder og hans norske selskaper, få anvendelse også i forholdet mellom lovovertræderen og en utenlandsk trust eller stiftelse.
- (131) Det vil trolig ikke like ofte være grunnlag for å fastslå at midler som er overført til en stiftelse eller trust, likevel tilhører den som har overført midlene på en slik måte at denne må anses som eier av midlene. Det er likevel klart at dette kan være situasjonen, og det er dette lagmannsretten, etter en omfattende drøftelse, har funnet bevist for de midlene B har latt overføre til Tita Shipping Ltd. og Investec. Høyesterett må legge denne bevisvurderingen til grunn, og det kan da ikke være tvilsomt at vilkårene for utvidet inndragning er oppfylt.
- (132) Det var heller ikke en feil at inndragningskravene ble behandlet uten at de berørte tredjeparter ble trukket inn som parter. Det er her en forskjell mellom prosessformene. Hovedformålet i straffesaker er å få pådømt straffekravet og de reaksjoner som skal behandles i straffeprosessuelle former. Det er ikke noe krav at parter som berøres av sivile krav som måtte bli behandlet, skal trekkes inn i saken. Slik bør det heller ikke være. Det ville kunne føre til forsinket fremdrift av straffesaken. Tredjepart vil ikke være bundet av avgjørelsen i straffesaken, og det vil slik sett være en begrenset ulempe for denne at retten treffer avgjørelse i forhold til den tiltalte.
- (133) Sherbourne Investment Limited anket lagmannsrettens avgjørelse av inndragningskravet til Høyesterett for så vidt selskapet ble berørt av dette. Sherbourne var imidlertid ikke part for lagmannsretten, og anken ble avvist ved ankeutvalgets kjennelse 5. mars 2013.
- (134) De ankende parter har for øvrig ikke reist innsigelser mot at det er foretatt inndragning eller mot størrelsen på de beløp som er besluttet inndradd, og ankene over lagmannsrettens dom om inndragning blir å forkaste.
- (135) *Straffutmåling*
- (136) For A skal det utmåles straff for tre grove utroskap (tiltalebeslutningen postene 1A, 1C, og 1D), ett tilfelle av medvirkning til grov utroskap (tiltalebeslutningen post 8), tre grove bedragerier (tiltalebeslutningen 2B, 2C og 2D), ett forsøk på grovt bedrageri (tiltalebeslutningen post 3B), to krenkelser av factoringpant (tiltalebeslutningen post 4A og 4B), to brudd på ligningsloven (tiltalebeslutningen post 7A og 7B) og to brudd på regnskapsloven (tiltalebeslutningen posten 6B og 6D).
- (137) Lagmannsretten fastsatte straffen til fengsel i 5 år hvorav 2 år og 6 måneder ble gjort betinget med en prøvetid på 2 år. Straffutmålingen er begrunnet slik:

"De straffbare handlingene er begått fra 1997 og frem til 2004. Sett i sammenheng viser de at A over en periode på syv år gjennom utspekulerte og fordekte transaksjoner ved ulike anledninger og på forskjellig vis har misbrukt den tillit han har hatt i kraft av sine styreverv og sin faktiske posisjon, som innebar at han hadde avgjørende innflytelse.

For straffutmålingen er klart de fire grove utroskapene og de tre grove bedrageriene det mest sentrale. Strafferammen for grovt utroskap er fengsel i seks år, og strafferammen for grovt bedrageri er også fengsel i seks år. Utroskapen dreier seg om over tjue millioner kroner, og bedrageriene dreier seg om over åtti millioner kroner. Det dreier seg i det vesentlige om de samme skipene og verdiene ved utroskapene og bedrageriene, men det er forskjellige fornærmede. De store beløpene er et tungt argument for en streng straff.

Det må i straffskjerpene retning også legges vekt på at flere av overtredelsene knytter seg til TASA, som var et børsnotert selskap og forvaltet store verdier. For aksjemarkedet er det av grunnleggende betydning at tillitsmenn i slike selskaper er seg sitt styreansvar bevisst. Det samme gjelder i forhold til banker og andre långivere. Allmennpreventive hensyn tilsier derfor strenge reaksjoner overfor slike alvorlige tillitsbrudd som det her er tale om.

Det er relativt liten oppdagelsesrisiko ved denne typen forbrytelser. A har også handlet slik at det har vært vanskelig å oppdage forholdene. Dette taler også for en streng straff.

Som det fremgår av lagmannsrettens vurdering av de enkelte tiltalepostene, er det A som har vært den klart mest sentrale personen hva gjelder de straffbare forholdene i den forstand at det har vært ham som har planlagt og bestemt hva som skulle skje. Det er således ikke tvilsomt at han må karakteriseres som hovedmannen. Han har imidlertid sørget for å knytte til seg andre, i første rekke B, som har stått for store deler av gjennomføringen.

Isolert vurdert kvalifiserer også As medvirkning til skatteunndragelse, jf. tiltalepostene 7 a og 7 b til en fengselsstraff. Lagmannsretten finner for øvrig grunn til å peke på at det er en sammenheng mellom As medvirkning til skatteunndragelse og hans klart uttalte motvilje mot å betale skatt på den ene siden og utroskapsforholdene på den andre siden. I begge relasjoner lar A sine egne økonomiske interesser være avgjørende. I skattemessig sammenheng skjer dette på bekostning av fellesskapet, i utroskapsstilfellene er det selskapet og selskapets øvrige aksjonærer det går ut over.

Saken har blitt gammel. Siktelsen ble tatt ut allerede 9. mai 2005, og den første tiltalen ble tatt ut 25. juni 2007. Saken mot A ble behandlet i tingretten høsten 2009. Ved vurdering av tidsforløpet må det imidlertid tas hensyn til at dette er en meget stor og komplisert sak som blant annet har krevet omfattende etterforskning i utlandet. Dette innebærer at etterforskning og iretteføring nødvendigvis må ta en del tid. Men lagmannsretten finner det klart at tidsforløpet skal tillegges vekt i formildende retning, særlig ved at en del av straffen gjøres betinget.

Lagmannsretten finner beskjeden konkret veiledning i rettspraksis. Lagmannsretten viser imidlertid til Rt.1990 side 641. Den dreier seg om grove økonomiske forbrytelser for over 100 millioner kroner ved utnyttelse av banker mv. Straffen ble satt til ubetinget fengsel i seks år. Det vises også til Rt. 1994 side 232. Den dreier seg om underslag av ca. 4,3 millioner kroner og bedrageri vedrørende ca. 12,8 millioner kroner. Straffen ble satt til ubetinget fengsel i fire år."

- (138) Jeg er enig i lagmannsrettens straffutmåling, og slutter meg i det alt vesentligste til lagmannsrettens vurderinger. Jeg tilføyer at straffutmålingen samsvarer godt med det nivå som følger av Høyesteretts avgjørelse i Rt. 2011 side 257.
- (139) Det er fra As side gjort gjeldende at angivelsene av hvilket beløp bedrageriene gjelder, gir et uriktig bilde av straffverdigheten når det ikke tilføyes at tapsfaren for de fornærmede gjennomgående var på et langt lavere nivå. Jeg er enig i at den reelle tapsfare er et vesentlig moment ved straffutmålingen, men at tapsfaren til dels var vesentlig lavere enn det beløp bedrageriene gjaldt, kan etter forholdene i denne saken ikke føre til en lavere straff enn den lagmannsretten har fastsatt.

- (140) For B skal det utmåles straff for fire grove utroskap (tiltalebeslutningen postene 1A, 1C, 1D og 1F), tre grove bedragerier (tiltalebeslutningen postene 2B, 2C og 2D), ett forsøk på grovt bedrageri (tiltalebeslutningen post 3B) og ett brudd på regnskapsloven (tiltalebeslutningen post 6A).
- (141) Lagmannsretten fastsatte straffen til fengsel i 4 år hvorav to år ble gjort betinget. Straffutmålingen ble begrunnet slik:

"Når det gjelder de mer generelle momentene og vurderinger av de straffbare forholdene, vises til straffutmålingen for A.

I saken har klart B ikke vært anføringen. Han har i stor grad vært ledet av A. Men B har vært et viktig og nødvendig ledd i handlingene, og han har vært fullt klar over sin egen betydning. Hans noe underordnede rolle er et moment i formildende retning.

Saken har som foran nevnt blitt gammel. Saken mot B ble behandlet i tingretten høsten 2008. Ved vurdering av tidsforløpet må det imidlertid tas hensyn til at dette er en meget stor og komplisert sak som blant annet har krevet omfattende etterforskning i utlandet. Dette innebærer at etterforskning og iretteføring nødvendigvis må ta en del tid. Men lagmannsretten finner at tidsforløpet skal tillegges vekt i formildende retning, særlig ved at en del av straffen gjøres betinget."

- (142) Dette er i det vesentligste også dekkende for mitt syn, og jeg er kommet til at også Bs anke over straffutmålingen må forkastes. Jeg tilføyer at B ikke på noen måte hadde rollen som en ren hjelper. Han hadde eierinteresser, og hadde selv betydelig vinning ved de straffbare handlinger han gjorde seg skyldig i.
- (143) For begge de tiltalte er en del av dommen gjort betinget med en prøvetid på to år. Da prøvetiden etter straffeloven § 53 nr. 1 andre ledd regnes fra den dag endelig dom er avsagt, i dette tilfellet altså fra avsigelsen av Høyesteretts dom, finner jeg det uhensiktsmessig med en prøvetid på to år. Prøvetiden fastsettes i stedet til tre år.
- (144) Jeg stemmer etter dette for slik

D O M :

1. Ankene forkastes.
2. I lagmannsrettens dom, domsslutningen punktene 1 og 6, gjøres de endringer at prøvetiden for de betingede deler av dommen fastsettes til 3 – tre – år.

- (145) Dommer **Matheson:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (146) Dommer **Bull:** Likeså.
- (147) Dommer **Normann:** Likeså.
- (148) Dommer **Skoghøy:** Likeså.

(149) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

1. Ankene forkastes.
2. I lagmannsrettens dom, domsslutningen punktene 1 og 6, gjøres de endringer at prøvetiden for de betingede deler av dommen fastsettes til 3 – tre – år.

Riktig utskrift bekreftes: